

Yttrande över underlagsrapporter från arbetet med att ta fram nationellt skogsprogram

Länsstyrelsen i Hallands län lämnar följande synpunkter. Underlagsmaterialet är omfattande och antal åtgärdsförslag många. Sammantaget redovisas hela 67 åtgärdsförslag. Våra synpunkter berör rapporterna från arbetsgrupp 1 och 2 då dessa mest berör länsstyrelsens verksamhetsområde.

Underlagsrapport 1:

3.1.1. Åtgärdsförslag – Kartlägg skogens alla värden

Programmet bemöter skogen ur en mängd olika infallsvinklar men fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar saknas i dokumentet. De borde lyftas upp som ett värde.

Fornlämningar är en kategori lagskyddade miljöer som till väldigt stor del ligger i skogsmark, inte sällan visar de på äldre tiders användning av skogen som resurs ex kolgropar mm. Ofta vittnar fornlämningar i skogsmiljöer på tidigare generationers liv och sociala strukturer såsom fångstgropar, boplatslämningar, fornborgar, gravplatser, vägsystem mm. Ibland är det i skogen själv som råvara som den kulturhistoriska lämningen återfinns ex barktäkter eller träd med tradition såsom tandvärkstallar mm.

En annan kategori kulturhistoriska lämningar som är intressanta att lyfta fram är lämningar från den tidiga skogsindustrialiseringen. Exempel på detta är skogsarbetarkojor, flottningslämningar, mm

Fornlämningar och övriga kulturhistoriska lämningar bör inte bara ses som något som måste skyddas enligt lag utan har en stor potential att berika människors vardag och skapa upplevelser och förståelse om vårt förflutna.

3.1.3 Åtgärdsförslag – Skapa incitament för ökat mångbruk av skog

Ett förslag är att tillgängliggöra naturskyddade områden och skapa förutsättningar för nyttjande av naturturism. Här kan tilläggas potentialen för lokala entreprenörer och företag att aktivt delta i skötseln av områdena utöver friluftslivsaspekten. Många naturreservat har eftersatt skogsvård och det krävs insatser för att vända en negativ trend även om de prioriterade bevarandevärdena är säkrade. Genom upphandlingar som är uppdelade så att mindre och lokala entreprenörer har möjlighet att lämna anbud ökar möjligheterna till ett lokalt deltagande och engagemang.

Förslag att öka attraktiviteten för varierat brukande av skogen med varierande skogsskötselmetoder, uppdrag åt Skogsstyrelsen. Ett gott exempel kommer från Östergötland där Länsstyrelsen tagit fram en vägledning för mångsidigt brukande av ekmiljöer. Vägledningen fokuserar på alla värden, skogsbruksekonomiska, naturvärdemässiga, kulturmiljövärden etc. Man är väl medveten om att ett ökat intresse för ekskogsbruk – oavsett form – spiller över på viktiga värden sett ur ett landskapsperspektiv. Vägledningar av den här karaktären är viktiga för att de skapar motivation hos markägare att tänka bredare och fångar upp det intresse för ädellövskogsbruk som redan finns men som inte alltid omsätts i handling. En liknande vägledning skulle tex kunna utformas för mångsidigt brukande av bokskogsmiljöer i Skåne, Blekinge och Halland.

Vägledningen:

<http://www.lansstyrelsen.se/ostergotland/SiteCollectionDocuments/sv/djur-och-natur/friluftsliv/ostergotlands-natur/Handbokeksv2005.pdf>

3.3.3.2 Åtgärdsförslag – Jobb i skogen för nyanlända och långtidsarbetslösa

En satsning föreslås på skötsel av skog i skyddade områden, skolskogar och eftersatta röjningar samt områden med höga sociala värden. Utöver det arbete som kan utföras av lokala entreprenörer och företag finns arbeten av sådan karaktär att det är svårt att prioritera utifrån tillgängliga medel och personalresurser. Stora arealer mark i naturreservat i Halland behöver löpande markvård som kan utföras av arbetslag, exempel kan vara röjning och uppdragning av granplantor i ädellövskog och plantering av skogsplantor i samband med omföring av granplantager till ädellövskog. Utöver skogsvården kan nämnas behovet av inventering och kontroll av friluftslivsanordningar i naturreservat, enklare lagningsarbeten på spänger, ledmarkeringar mm och det stora behovet av strandstädning längs Hallandskusten. För att klara arbetet krävs även en förstärkning på de berörda myndigheterna för att klara administration och arbetsledning av arbetslagen. Arbete i miljöer med höga naturvärden kräver noggrann planering och kontroll vid genomförande av åtgärder.

Underlagsrapport 2:

5.2.4 Åtgärdsförslag – Utveckling av naturvårdande skötsel och restaurering av naturvärden och sociala värden

Ett av arbetsgruppens förslag är att Naturvårdsverket, länsstyrelser och Skogsstyrelsen ser över och åtgärdar eventuella hinder som kan verka begränsande för naturvårdande skötsel inklusive restaurering. För naturvårdande skötsel och restaurering i naturreservat i Halland står idag Länsstyrelsen för en stor del av administrationen av åtgärderna. Kopplat till varje beslut om naturreservat finns en skötselplan som visar vilka åtgärder som ska genomföras i respektive område. Den enskilt viktigaste faktorn som idag begränsar möjligheterna att effektivt planera, upphandla och genomföra skötsel och restaureringsinsatser är begränsningar av myndighetens anslag till både planering av åtgärderna i form av administration och till kostnadstäckning för åtgärderna.

Myndigheten arbetar redan idag med att ständigt förbättra arbetssätt och rutiner för att effektivisera genomförandet av åtgärder, exempelvis genom att teckna fleråriga ramavtal för återkommande skötselinsatser och att standardisera skötselmetoder och material till friluftslivanordningar (såsom ledmarkering, informationstavlor mm). Genom enhetliga standardiserade metoder skapas kostnadseffektivitet i samband med underhåll och felavhjälpning. Genom ett ökat anslag kan det arbetet intensifieras och större satsningar på restaurering och naturvårdande skötsel genomföras, något som även gynnar lokala och regionala entreprenörer som är naven i åtgärdernas genomförande.

7.2 Förslag till hantering av ytterligare produktionshöjande åtgärder inom naturens gräns

Inom vissa ramar är arbetsgruppen överens men det finns ett batteri av åtgärder där meningarna glider isär, så även ute i den allmänna debatten. Man har tillfälligt löst frågan genom att i rapporten framställa två alternativ: *Alternativ 1. Ytterligare produktionshöjande åtgärder används i ökad omfattning* och *Alternativ 2. Ytterligare produktionshöjande åtgärder används med stor försiktighet eller inte alls.*

Det finns skäl att utifrån ett naturvårdsperspektiv tydliggöra riskerna med det första alternativet som innebär ökad användning av främmande trädslag, ökad gödsling av skog och högre biomassauttag:

Redan idag läggs stort fokus på att begränsa spridning av främmande arter, både i ett globalt och ett nationellt perspektiv. Mot den bakgrunden är det olämpligt att öka användningen av främmande skogsodlingsmaterial i Sverige. De begränsningar som gällande regelverk har gjort det ändå möjligt att i mindre skala odla främmande trädslag inom begränsade ytor, denna begränsning bör finnas kvar. En ökad skogsproduktion kan ha positiva effekter på klimatet samt förbättra ekonomin men argumenten att öka produktionen med främmande trädslag är genomskinliga och dåligt underbyggda.

Gödsling av skog medför risker för storskaliga förändringar i skogsekosystemen och ökad näringsbelastning på Östersjön och Västerhavet. Skogsbruket bygger

idag på ett kretsloppstänkande där naturen och jorden brukas på ett långsiktigt hållbart sätt. Gödsling och andra konstgjorda tillväxthöjande åtgärder riskerar att åsidosätta denna grundprincip och verkar kontraproduktivt mot miljömålen.

Ett ökat biomassauttag från skogen kan på många sätt öka möjligheterna att nå ett fossilfritt samhälle. Det finns en stor potential i att ersätta olje- och avfallsförbränning samt fossila drivmedel med råvara från skogen. Det är viktigt att uttaget görs på ett sådant sätt att man undviker metoder som riskerar att skada mark och kulturlämningar. Exempelvis är stubbrytning en metod som riskerar att irreversibelt skada lämningar och markstrukturer och då inte bara det som är synligt för blotta ögat eller finns nedtecknat i dokumentation över fornlämningar i fornminnesregistret. Det finns även risk att trycket på lövskog med höga naturvärden ökar om uttaget av bibränsle ökar, det är viktigt att arbeta med information och rådgivning kring sådana åtgärder så att skador på naturvärden begränsas. Rishögar upplagda för flisning kan bli en dödsfälla för många insekter om flisningen sker vid en olämplig tidpunkt.

Till detta yttrande har naturvårdshandläggare Henrik Malm bidragit.

Stefan Samuelsson

Lantbruksdirektör

Detta beslut har signerats digitalt och saknar därför namnunderskrifter